

Erfgoeddebat tweede kamer – 11 juni

Position Paper Interprovinciaal Overleg & VNG

Erfgoed werkt voor Nederland, maar vraagt nú om structurele keuzes

Erfgoed vormt het fundament onder de identiteit van Nederland. Van kerken en molens tot dijken, boerderijen en industrieel erfgoed: deze plekken geven betekenis aan onze leefomgeving, versterken gemeenschappen en dragen bij aan de kwaliteit van stad en platteland.

Gemeenten, provincies en het Rijk werken intensief samen aan het beheer van ons erfgoed. Die bestuurlijke samenwerking is recent versterkt met nieuwe afspraken over een gezamenlijke aanpak maar voldoende structurele middelen ontbreken nog. Zonder voldoende structurele middelen kunnen de gezamenlijke ambities niet worden waargemaakt en groeit de opgave snel: restauratieachterstanden nemen toe, monumenten verliezen hun functie, ruimtelijke druk stijgt en maatschappelijke betrokkenheid staat onder druk.

Juist nu is een structurele en toekomstbestendige financiering noodzakelijk.

Onze oproep aan de Tweede Kamer

Het Kamerdebat Erfgoed van 11 juni is hét moment om restauratieachterstanden aan te pakken, lacunes in het stelsel te dichten, erfgoedparticipatie duurzaam te borgen en de bestaande samenwerking van voldoende middelen te voorzien.

Investeer structureel in erfgoed als maatschappelijke én ruimtelijke opgave.

Erfgoed is geen kostenpost, maar een investering met breed maatschappelijk rendement in de vorm van:

- **Betere leefomgeving;**
- **Sterkere gemeenschappen;**
- **Versnelling van gebiedsontwikkeling;**
- **Behoud van identiteit en ruimtelijke kwaliteit.**

De opgave is urgent:

1. **Restauratieachterstanden lopen op**, veel rijksmonumenten kampen met achterstallig onderhoud. Het gaat dan vooral om religieus erfgoed, grote monumentale complexen en industrieel en agrarisch erfgoed. Provincies en gemeenten investeren al substantieel, maar de opgaven overstijgen de beschikbare middelen. Zonder extra inzet groeit de achterstand verder. Dit heeft hogere kosten en verlies van monumentale waarden als gevolg.

2. **Herbestemming wordt complexer**. Kerken, kloosters en grote boerderijen verliezen steeds vaker hun oorspronkelijke functie. Herbestemming biedt kansen maar vraagt om complexe transformaties, lange ontwikkeltrajecten en stevige publieke cofinanciering. Het huidige instrumentarium schiet tekort.

3. **Monumenten vallen tussen wal en schip**. Binnen het huidige stelsel van restauratiefinanciering vallen belangrijke categorieën buiten bestaande regelingen, waaronder óók kleine gemeentelijke monumenten zoals klokkenstoelen, torens en theehuisjes en objecten die niet passen binnen woonhuis- of provinciale regelingen. Het gevolg is uitstel van onderhoud met als uiteindelijk gevolg hogere restauratiekosten en onomkeerbaar verlies van erfgoed.

Het **Verdrag van Faro** (2005) is een Europees verdrag van de Raad van Europa dat erfgoedparticipatie centraal stelt.

4. **Erfgoedparticipatie staat onder druk**. Erfgoed leeft dankzij vrijwilligers, verenigingen en lokale gemeenschappen. Zonder mensen geen erfgoed. Goed dat het rijk met het programma rond het Verdrag van Faro ook het belang van de erfgoedvrijwilliger heeft uitgesproken en projecten en aanpakken faciliteert. Maar nu de ratificatie van het verdrag binnenkort plaatsvindt, dreigt de structurele financiering weg te vallen. Vraag de minister om dit op de lange termijn te borgen. Ondertekening van het Faro verdrag verplicht tot een goede invulling.

Onze 3 kernvragen aan U

1. **Maak structureel meer middelen vrij voor restauratie en verrijk de regelingen voor monumenten die nu buiten het stelsel vallen (specifiek voor kleine rijksmonumenten).**
 - Verhoog de middelen voor het Restauratiefonds en subsidieregelingen;
 - Investeer in grote en complexe monumenten;
- **Waarom?** De bestuurlijke samenwerking ligt er. Maar zonder voldoende middelen en passende regelingen groeit de restauratieachterstand verder. Voorkomen is goedkoper dan restaureren, en zorgt voor behoudt beeldbepalend erfgoed.
2. **Borg erfgoedparticipatie structureel**
 - Continueer de inzet op immaterieel erfgoed en -participatie;
 - Veranker dit structureel in landelijke regelingen in navolging van het Programma rondom het Verdrag van Faro
- **Waarom?** Nederland ratificeert binnenkort het Verdrag van Faro. En bovendien draagt erfgoedbeoefening bij aan de brede welvaart en bestaat bij de gratie van betrokken erfgoedgemeenschappen in heel Nederland.

3. **Verzeker de borging van erfgoed in ruimtelijk beleid.**

Nederland staat voor grote ruimtelijke keuzes. Erfgoed helpt om die opgaven beter, sneller en met meer draagvlak vorm te geven. Herbestemming van bestaand erfgoed versnelt ontwikkeling en verhoogt ruimtelijke kwaliteit. Historische structuren bieden oplossingen voor waterbeheer, bodem en klimaatadaptatie. De Erfgoeddeal leverde tal van successen en bewezen projecten op; deze zijn aantoonbaar impactvol. We roepen op die ervaringen te verzilveren binnen landelijke middelen en mogelijkheden, zoals via het aflopende Klimaatfonds maar ook het Gemeenschapsfonds. Erfgoed versterkt identiteit, betrokkenheid en gemeenschapszin.

Onze oproep: Zet erfgoed structureel in binnen rijksprogramma's voor woningbouw, klimaatadaptatie, leefbaarheid, verduurzaming en landelijk gebied.
En koppel daar passende financiële instrumenten aan.

Investeer kortom in erfgoed. Dit voorkomt verval, versterkt betrokkenheid van inwoners en benut kansen in de ruimte.

- **Sterke samenwerking + voldoende middelen + brede maatschappelijke financiering = toekomstbestendig erfgoedbeleid**